

УДК339.92

Савош Л.В. к.е.н., доцент

Квас І.В.

Луцький національний технічний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ДІЯЛЬНОСТІ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНИХ КОРПОРАЦІЙ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Для визначення перспектив діяльності транснаціональних корпорацій на території України, насамперед, потрібно дослідити, які компанії є найбільш прибутковими в Україні, чи є вони транснаціональними корпораціями, які є найприбутковіші галузі економіки України та на що потрібно спрямувати транснаціональним корпораціям свою діяльність, аби досягнути позитивних зрушень в економіці України.

У статті визначено, що розвиток ТНК і збільшення надходжень прямих іноземних інвестицій в Україні має dvojake значення; з одного боку зміни на краще у соціальному, економічному і політичному житті країни, що відбуваються через залучення іноземного капіталу, зменшують свій позитивний вплив на фоні багатьох суміжних негативних наслідків. Тому на основі проведеного аналізу запропоновано шляхи покращення діяльності транснаціональних корпорацій на території України.

Таким чином, транснаціональні корпорації готові здійснювати свою діяльність на території України, але є ряд проблем, які Україні потрібно вирішити, насамперед, це врегулювати воєнно-політичну та економічну ситуацію, тому що, доки вона не буде вирішена, Україні не слід чекати позитивних зрушень.

Ключові слова: транснаціональні корпорації, глобалізація, іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестор.

Kvass I., Savosh L.

PROSPECTS OF TRANSNATIONAL CORPORATIONS IN UKRAINE

To determine prospects of multinational corporations in Ukraine, first of all, you need to examine which companies are most profitable in Ukraine, whether they are multinational corporations that are the most profitable sector of Ukraine's economy and the need to direct transnational corporations operate to achieve improvements in Ukraine's economy.

The article stipulates that TNK development and increasing foreign direct investment has a dual meaning. On the one hand improvements in social, economic and political life, taking place through foreign capital, reduce their positive impact on shared in many related negative effects. Therefore, based on the analysis suggested ways to improve the activities of transnational corporations in Ukraine.

Thus, multinationals are ready to operate in Ukraine, but there are several problems that Ukraine should decide this mainly regulate military-political and economic situation, as long as it is resolved, Ukraine should not expect improvements.

Keywords: multinational corporations, globalization, foreign investment, investment, investor.

Квас І.В., Савош Л.В.

ПЕРСПЕКТИВЫ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ТРАНСНАЦИОНАЛЬНЫХ КОРПОРАЦИЙ НА ТЕРРИТОРИИ УКРАИНЫ

Для определения перспектив деятельности транснациональных корпораций на территории Украины, прежде всего, нужно исследовать, какие компании являются наиболее прибыльными в Украине, являются ли они транснациональными корпорациями, которые являются наиболее прибыльные отрасли экономики Украины и на что нужно направить транснациональным корпорациям свою деятельность, чтобы достичь положительных сдвигов в экономике Украины.

Таким образом, транснациональные корпорации готовы осуществлять свою деятельность на территории Украины, но есть ряд проблем, которые Украине нужно решить, прежде всего, это

урегулювати воєнно-політичну та економічну ситуацію, тому що, поки вона не буде вирішена, Україні не слід очікувати позитивних зсувів.

Ключеві слова: транснаціональні корпорації, глобалізація, іноземні інвестиції, інвестиційна діяльність, інвестор.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими і практичними завданнями. Початок ХХІ століття характеризується тим, що основною тенденцією світової економіки стало прискорення темпів глобалізації, зумовлене міжнародною міграцією капіталів, поглибленням поділу праці спеціалізації країн. Сучасні процеси функціонування економічних систем характеризуються все більшим посиленням ролі та впливу ТНК на їх функціонування. На сьогоднішній день ТНК відіграють важливу роль у розвитку економіки України. Вони приймають як пряму, так і опосередковану участь у світових економічних і політичних процесах. Хоча ТНК здійснюють свою діяльність у системі світового господарства, їх вплив поширюється і на політичну сферу, що дозволяє розглядати ТНК поряд із державами і міжнародними організаціями. Необхідність інтеграції України у світову економіку визначає актуальність дослідження питань, пов'язаних з діяльністю ТНК.

Аналіз останніх досліджень, у яких започатковано вирішення проблеми. Визначення сутності, класифікації, аналізу та оцінки діяльності ТНК знайшли відображення у працях вітчизняних науковців: Ю.М.Пахомова, А.С.Філіпенка, О.В.Плотнікова, В.В.Рокочі, В.Є.Новицького, Є.Г.Панченка, В.П.Степаненка та інших. Серед зарубіжних авторів слід відзначити праці таких дослідників як: Дж.Даннінг, С.Хаймер, М.Аокі, Р.Вернон, І.Самсон, Р.Коуз, О.Вільямсон, О.Хорошун, Е.Пенроуз, Р.Стобаух.

Цілі статті. Мета статті полягає у проведенні аналізу інвестиційної діяльності ТНК в Україні у відповідності до сучасних умов господарювання та визначенні перспектив розвитку та діяльності ТНК на території України.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Розвиток іноземного інвестування в Україні розпочався одночасно з отриманням суверенітету нашої країни у 1991 р., коли економіка країни стала відкритою для іноземних інвесторів. Цей період характеризується хаотичним створенням спільних підприємств без чіткого визначення їхніх прав та відповідальності, через повну відсутність нормативно-правової бази. Спільні підприємства створювалися тільки на підставі взаємної довіри між партнерами і, як правило, використовувалися іноземними партнерами для просування своєї продукції на ринок України або для доступу до її дешевих сировинних ресурсів. З розробкою та створенням правового поля для іноземного інвестування та початком процесів приватизації розпочалася друга, якісно нова стадія іноземного інвестування. У цей період свої інтереси до ринку України проявляють потужні всесвітньо відомі ТНК – Nestle, Procter&Gambel, Coca-Cola, Samsung, LG[5, с. 52].

До десятки найприбутковіших увійшли оператори мобільного зв'язку, рітейлери, аграрії. В десятку найприбутковіших потрапила також корпорація «Рошен» газовидобувна компанія «Нафтогазвидобування» (табл. 1).

ТОП 10 найприбутковіших компаній в Україні за 2015 рік [1]

№	Компанія	Галузь	Чистий прибуток, млн. грн.	
			2014 рік	2015 рік
1.	Південний ГЗК	Гірничовидобувна	6773	3486
2.	Мотор Січ	Машинобудування	1560	3400
3.	АТБ-Маркет	Роздрібна торгівля	286	3262
4.	АТ Каргілл	Сільське господарство	1647	2242
5.	«Запоріжсталь»	Металургія	1110	2089
6.	Рошен	Кондитерська	1592	1962
7.	ДТЕК	Нафтогазова	1965	1924
8.	Епіцентр	Роздрібна торгівля	379	1810
9.	Енергоринок	Електроенергетика	22	1672
10	Турбоатом	Електроенергетика	637	1633

Джерело [1] : Складено автором за (даними журналу Бизнес Цензор 2015 р.і)

Найприбутковішою компанією за підсумками 2015 року залишається Південний ГЗК. У 2015 році чистий прибуток цієї компанії зменшився у два рази, але це не вплинуло на рейтинг компанії. У трійку лідерів за показниками чистого прибутку також увійшли «Мотор Січ» з чистим прибутком у 2015 році 3400 млн грн. і «АТБ-Маркет» з чистим прибутком 2362 млн гривень.

Протягом останніх років, найбільшими країнами-інвесторами в економіку України залишаються Російська Федерація - 4618,7 млн. дол. США, що на 39,9% інвестицій більше ніж у попередньому році, а також Італія – 1158,2 млн. дол. США табл.2.

Таблиця 2

Прямі іноземні інвестиції з України в економіці країн світу станом на 2015-2016 роки , млн. дол. США[4]

	Обсяги прямих інвестицій на 31.12.2015 р., млн. дол. США	Обсяги прямих інвестицій на 01.10.2016 р., млн. дол. США	Відносне відхилення, у % 2016/2015
Усього	6210,0	6236,9	0,4
У тому числі:			
Кіпр	5817,6	5824,8	0,1
Російська Федерація	122,8	139,2	13,3
Латвія	69,8	70,8	1,4
Віргінські острови (Британія)	51,3	52,0	1,4
Польща	50,1	50,2	0,2
Інші країни	98,4	99,9	1,5

Джерело [4]: складено автором за даними Державної служби статистики України за 2015 рік

Як бачимо, у 2016 році порівняно з 2015 найбільше іноземних інвестицій надійшло з Російської Федерації, попри збройний конфлікт, Україна й надалі співпрацює з Росією.

Розвиток ТНК і збільшення обсягу прямих іноземних інвестицій в Україні має двояке значення; з одного боку зміни на краще у соціальному, економічному і політичному житті країни, що відбуваються через залучення іноземного капіталу, зменшують свій позитивний вплив на фоні багатьох суміжних негативних наслідків. Тому інвестиційна діяльність ТНК в Україні здійснює як позитивний, так і негативний

вплив на економічне життя країни. Позитивний та негативний вплив ТНК на Україну наведено в таблиці 3.

Таблиця 3

Позитивний та негативний вплив ТНК на Україну

Позитивний вплив	Негативний вплив
Запозичення міжнародного досвіду	Забруднення навколишнього середовища
Розширення та модернізація виробництва	Шкідливі умови праці
Створення робочих місць	Банкрутство вітчизняних підприємств
Надання якісного соціального та медичного обслуговування	Нешадне використання ресурсів приймаючої країни
Надання нових технологій	Закритий доступ до інноваційних проектів
Фінансування виробництва	Відмивання коштів

Джерело: власна розробка автора

Досить часто висока конкурентоспроможність ТНК доповнюється занадто вигідним режимом сприяння приймаючої сторони, що прискорює банкрутство вітчизняних підприємств. Як правило, вважається, що внутрішній інвестор завжди краще зовнішнього, навіть у тому випадку, коли він забезпечує роботу підприємства дорогими ресурсами. Дане твердження насамперед продиктоване багатьма негативними наслідками діяльності більшості іноземних інвесторів в межах вітчизняного економічного простору. Тому одним із напрямків загальнодержавної стратегії економічного розвитку має стати створення сприятливих умов для розвитку власних ТНК на противагу зарубіжним компаніям [3, с. 297].

Сучасна економіка країни має багато невирішених проблем, серед яких: дефіцит держбюджету та борги України, збройний конфлікт на Донбасі, скорочення промислового виробництва, економічна війна з Росією, криза банківської системи, валютна нестабільність, інфляція тощо. Через це відбулося зменшення частки інвестицій, скорочення кількості філіалів та дочірніх підприємств, особливо у східній частині України, де й досі триває збройний конфлікт. На жаль, поки воєнно-політична та економічна ситуація в країні не врегулюється, очікується подальше призупинення діяльності ТНК та зменшення припливу прямих іноземних інвестицій в економіку України [2, с.80].

Незважаючи на низку проблем, з якими стикаються ТНК на території України, пропонуємо шляхи покращення діяльності ТНК на території України: створення власних ТНК, стимулювання українських виробників пільговими кредитами, зміщення акцентів на сферу матеріального виробництва, залучення сторонніх спеціалізованих організацій до своєї господарської діяльності, використання інноваційних методів управління, оновлення технологічної бази підприємств, створення відповідної законодавчої та нормативно-правової бази.

Висновки. Таким чином іноземні ТНК готові здійснювати свою діяльність на території України, адже Україна, насамперед, багата на ресурси, має вигідне географічне розташування, наділена дешевою висококваліфікованою робочою силою. Однак, є ряд проблем, які Україні потрібно врегулювати, насамперед, це врегулювати воєнно-політичну та економічну ситуацію, тому що доки вона не буде вирішена, Україні не слід чекати позитивних зрушень.

Список використаних джерел:

1. Бизнес Цензор.-Режим доступу: <http://biz.censor.net.ua/r11931>
2. Вірван К. Проблеми та перспективи України в міжнародній торгівлі / К.Вірван // Фінанси України. – 2012. – №5. – С.78-88.
3. Вовк С. Тендеції сучасного інвестування ТНК / С. Вовк. // Журнал європейської економіки. – Том 11. №3. – Вересень 2012. – №11. – С.296-318.

3. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: URL: http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/menu/menu_u/mp.htm
Міжнародна економіка: навчальний посібник /Божидарнік Т.В., Савош Л.В., Кравчук О.Я. та ін. – Луцьк: РВВ ЛНТУ, 2010. – 420 с.